

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 23.1.2008
COM(2008) 30 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Δύο φορές το 20 έως το 2020
Η κλιματική αλλαγή και η ευκαιρία της Ευρώπης**

{COM(2008) 13 τελικό}
{COM(2008) 16 τελικό}
{COM(2008) 17 τελικό}
{COM(2008) 18 τελικό}
{COM(2008) 19 τελικό}

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Δύο φορές το 20 έως το 2020
Η κλιματική αλλαγή και η ευκαιρία της Ευρώπης**

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Το 2007 σηματοδότησε μία καμπή στην πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το κλίμα και την ενέργεια. Η Ευρώπη απέδειξε ότι είναι έτοιμη να ηγηθεί παγκοσμίως όσον αφορά τα εξής θέματα: την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, την αντιμετώπιση της πρόκλησης για ασφαλή, αειφόρο και ανταγωνιστική ενέργεια και τη μετατροπή της ευρωπαϊκής οικονομίας σε πρότυπο αειφόρου ανάπτυξης τον 21ο αιώνα. Η κοινή γνώμη έχει στραφεί αποφασιστικά υπέρ της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, υπέρ της προσαρμογής της Ευρώπης στις νέες πραγματικότητες που απαιτούν μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και υπέρ της ανάπτυξης των ιδίων ανανεώσιμων και αειφόρων ενεργειακών πόρων. Έχει επιτευχθεί πολιτική ομοφωνία που θέτει το ζήτημα αυτό στο κέντρο του πολιτικού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: ένας κατευθυντήριοι άξονας για την Ένωση, που κατέχει κεντρική θέση στη στρατηγική της Λισσαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση και είναι πρωταρχικής σημασίας για τις σχέσεις της Ευρώπης με τους εταίρους της σε παγκόσμιο επίπεδο. Κέρδισε τη στήριξη τόσο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου¹, όσο και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τον Μάρτιο του 2007, να θέσει ακριβείς, νομικά δεσμευτικούς στόχους αποτέλεσε σύμβολο της αποφασιστικότητας της Ευρώπης. Η απόφαση αυτή πάρθηκε με μεγάλη υπευθυνότητα. Διακυβεύονται πολλά και η ευημερία της ευρωπαϊκής οικονομίας βασίζεται στην εξεύρεση λύσης που οδηγεί στην πρόοδο. Τώρα υπάρχουν διαθέσιμες αναμφισβήτητες αποδείξεις, σύμφωνα με τις οποίες το κόστος της αδράνειας θα πλήξει βαρύτατα την παγκόσμια οικονομία, από 5% έως 20% του παγκόσμιου ΑΕγχΠ, σύμφωνα με την έκθεση Stern². Παράλληλα, οι πρόσφατες αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου έδειξαν ότι ο ανταγωνισμός για τους ενεργειακούς πόρους γίνεται εντονότερος κάθε χρόνο και ότι η ενεργειακή αποδοτικότητα και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορούν να αποτελέσουν επικερδείς επενδύσεις. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε το υπόβαθρο για την ετοιμότητα των ηγετών της ΕΕ να δεσμευτούν για να μεταμορφώσουν την ευρωπαϊκή οικονομία, επίτευγμα για το οποίο απαιτείται σημαντική πολιτική, κοινωνική και οικονομική προσπάθεια. Ταυτόχρονα, η αλλαγή αποτελεί σκαλοπάτι για τον εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας, τον προσανατολισμό της προς ένα μέλλον όπου η τεχνολογία και η κοινωνία θα είναι συντονισμένες με τις νέες ανάγκες και όπου η καινοτομία θα δημιουργεί νέες ευκαιρίες που θα ενισχύουν την ανάπτυξη και την απασχόληση.

¹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την αλλαγή του κλίματος που εγκρίθηκε στις 14 Φεβρουαρίου 2007 (P6_TA(2007)0038).

² Υπουργείο Οικονομικών του Ηνωμένου Βασιλείου, επισκόπηση Stern σχετικά με τα οικονομικά μεγέθη της κλιματικής αλλαγής, 2006, http://www.hm-treasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/stern_review_report.cfm

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έθεσε δύο βασικούς στόχους:

- Μείωση των αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 20% έως το 2020 – ποσοστό που μπορεί να ανέλθει στο 30%, εάν υπάρξει διεθνής συμφωνία με την οποία και άλλες αναπτυγμένες χώρες θα δεσμεύονται «για ανάλογες μειώσεις των εκπομπών και ότι οι πιο προηγμένες οικονομικά αναπτυσσόμενες χώρες θα συμβάλουν καταλλήλως ανάλογα με τις ευθύνες τους και τις αντίστοιχες δυνατότητές τους».
- Αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο 20% της συνολικής ενεργειακής κατανάλωσης της ΕΕ έως το 2020.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε ότι ο καλύτερος τρόπος για την επίτευξη αυτών των φιλόδοξων στόχων είναι κάθε κράτος μέλος να γνωρίζει τι πρέπει να κάνει και οι στόχοι να είναι νομικά δεσμευτικοί. Αυτό σημαίνει ότι οι κυβερνητικοί μηχανισμοί μπορούν να κινητοποιηθούν πλήρως και ο ιδιωτικός τομέας θα έχει τη μακροχρόνια εμπιστοσύνη η οποία απαιτείται για να δικαιολογηθούν οι επενδύσεις που είναι αναγκαίες για να μετατραπεί η Ευρώπη σε οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα και με υψηλή ενεργειακή αποδοτικότητα.

Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου έδειξε στους διεθνείς μας εταίρους ότι η ΕΕ είναι έτοιμη να μετατρέψει τα λόγια σε έργα. Το γεγονός αυτό απέφερε οφέλη στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή στο Μπαλί τον Δεκέμβριο του 2007. Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατάφερε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη συμφωνίας όσον αφορά το χάρτη πορείας για μία νέα συνολική συμφωνία σχετικά με τη μείωση των εκπομπών που πρέπει να επιτευχθεί έως το 2009. Το γεγονός αυτό ενίσχυσε την αποφασιστικότητα της ΕΕ να διατηρήσει τη δέσμευσή της όσον αφορά την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, να δείξει ότι είναι έτοιμη να υλοποιήσει την πεποίθησή της ότι οι αναπτυγμένες χώρες μπορούν και πρέπει να δεσμευτούν να μειώσουν κατά 30% τα επίπεδα των εκπομπών έως το 2020. Η ΕΕ πρέπει να εξακολουθήσει να ηγείται των διαπραγματεύσεων για μια φιλόδοξη διεθνή συμφωνία.

Το επόμενο βήμα θα είναι να μετατραπεί σε δράση η πολιτική κατεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δέσμη μέτρων που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντιπροσωπεύει τη συνεκτική και διεξοδική πορεία η οποία θα προετοιμάσει την Ευρώπη για τη μετάβαση σε μία οικονομία με χαμηλά επίπεδα εκπομπών. Δείχνει ότι οι προσπάθειες που απαιτούνται έχουν νόημα. Τα μέτρα σχεδιάστηκαν με τέτοιο τρόπο, ώστε να παρέχεται αμοιβαία στήριξη. Προτείνουν τον κατάλληλο τρόπο για να διατηρηθεί η ορμή και να πραγματοποιηθούν οι ευρωπαϊκές φιλοδοξίες για την κλιματική αλλαγή, την ενεργειακή ασφάλεια και την ανταγωνιστικότητα.

Διασφάλιση της ευρωπαϊκής ευημερίας σε περιόδους αλλαγών

Η ευρωπαϊκή οικονομία αντιμετωπίζει την πρόκληση να προσαρμοσθεί στις απαιτήσεις μιας οικονομίας με χαμηλά επίπεδα εκπομπών και ασφαλή ενεργειακό εφοδιασμό. Ωστόσο, η Ευρώπη μπορεί να ανταποκριθεί στην πρόκληση, που μπορεί, επίσης, να ανοίξει το δρόμο για νέες ευκαιρίες. Υπάρχει πραγματικά η δυνατότητα να γίνουν οι φιλικές προς το περιβάλλον πολιτικές σημαντικό μέσο προώθησης της ανάπτυξης και της απασχόλησης στην Ευρώπη. Η Ευρώπη μπορεί να δείξει ότι η αναγκαία αλλαγή μπορεί να συμβαδίζει με τη διαδικασία διασφάλισης μιας ανταγωνιστικής και ακμάζουσας οικονομίας κατάλληλης για τον 21ο αιώνα. Η διαδικασία της μετάβασης σε μια οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα θα

πρέπει να συνοδεύεται επίσης από την κατάλληλη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, ιδίως σε τομεακό επίπεδο.

Η ανάληψη δέσμευσης σε παγκόσμιο επίπεδο παραμένει απολύτως αναγκαία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Αλλά είναι επιτακτική ανάγκη για την Ευρώπη να δράσει τώρα. Όσο περισσότερο το αναβάλλει, τόσο μεγαλύτερο θα είναι το κόστος προσαρμογής. Όσο ταχύτερα κινητοποιηθεί, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η ευκαιρία να χρησιμοποιήσει την κατάρτιση και την τεχνολογία που διαθέτει για να ενισχύσει την καινοτομία και την ανάπτυξη αξιοποιώντας το πλεονέκτημα που προσφέρει η πρώτη κίνηση. Η τάση της παγκόσμιας κοινής γνώμης είναι σαφής και η ΕΕ μπορεί να λάβει την πρωτοβουλία να δείξει το δρόμο προς μια διεθνή συμφωνία για το κλίμα για την περίοδο μετά το 2012.

Η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και η αύξηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σύμφωνα με τους στόχους που έθεσαν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, θα περιορίσουν κατά πολύ την εξάρτηση της ΕΕ από τις εισαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου. Συνεπώς, θα ελαττωθεί η έκθεση της οικονομίας της ΕΕ στις αυξανόμενες και ασταθείς ενεργειακές τιμές, τον πληθωρισμό, τους γεωπολιτικούς κινδύνους και τους κινδύνους οι οποίοι σχετίζονται με ανεπαρκείς αλυσίδες ανεφοδιασμού που δεν συμβαδίζουν με την παγκόσμια αύξηση της ζήτησης.

Οι ευκαιρίες που προσφέρει η μετάβαση είναι πολλές και ποικίλες:

- Οι εισαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου αναμένεται να μειωθούν κατά περίπου 50 δισεκατομμύρια ευρώ το 2020³, με αποτέλεσμα να βελτιωθεί η ενεργειακή ασφάλεια και να ωφεληθούν οι πολίτες και οι επιχειρήσεις σε ολόκληρη την ΕΕ: εάν η τιμή του πετρελαίου σταθεροποιηθεί στα σημερινά επίπεδα, η εξοικονόμηση από τη μείωση των εισαγωγών θα αυξηθεί.
- Οι τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έχουν ήδη σημειώσει κύκλο εργασιών 20 δισεκατομμυρίων ευρώ και έχουν δημιουργήσει 300 000 θέσεις εργασίας. Ένα μερίδιο 20% για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας υπολογίζεται ότι θα σημαίνει σχεδόν ένα εκατομμύριο θέσεις εργασίας σε αυτόν το βιομηχανικό κλάδο έως το 2020 ή και περισσότερο, εάν η Ευρώπη αξιοποιήσει πλήρως τη δυνατότητά της να ηγηθεί αυτού του τομέα σε παγκόσμιο επίπεδο. Επιπλέον, ο τομέας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας απαιτεί μεγάλο εργατικό δυναμικό και βασίζεται σε πολλές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, έχοντας ως αποτέλεσμα θέσεις εργασίας και ανάπτυξη σε κάθε γωνιά της Ευρώπης: το ίδιο ισχύει και για την ενεργειακή αποδοτικότητα κτιρίων και προϊόντων.
- Δεδομένου ότι ενθαρρύνει όλες τις επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν τεχνολογίες με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, η πρόκληση της κλιματικής αλλαγής μπορεί να μετατραπεί σε ευκαιρία για την ευρωπαϊκή βιομηχανία. Συνολικά, η οικολογική βιομηχανία αντιπροσωπεύει ήδη 3,4 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην Ευρώπη και προσφέρει ιδιαίτερη δυνατότητα ανάπτυξης. Οι οικολογικές τεχνολογίες δεν αποτελούν μονοπώλιο μιας μεμονωμένης περιοχής της Ευρώπης. Αποτελούν αναπτυσσόμενο τμήμα της βιομηχανίας, που τώρα σημειώνει ετήσιο κύκλο εργασιών μεγαλύτερο των 227 δισεκατομμυρίων ευρώ και προσφέρει πραγματικά πλεονεκτήματα σε όποιον εισέλθει νωρίτερα σε αυτή την αγορά.

³ Υπολογίστηκε με βάση την τιμή του πετρελαίου στα 61 US \$ το βαρέλι.

Αυτό το σκεπτικό βρίσκεται πίσω από την πολιτική ομοφωνία υπέρ της αλλαγής και τη συμφωνία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για δράση.

Η δομή των προτάσεων απορρέει από δύο παράγοντες. Πρώτον, οι προτάσεις σχεδιάστηκαν με τέτοιο τρόπο, ώστε η επίτευξη των στόχων να γίνεται με όσο το δυνατό αποδοτικότερο οικονομικά τρόπο. Δεύτερον, η προσπάθεια που απαιτείται από ορισμένα κράτη μέλη και από ορισμένες επιχειρήσεις παραμένει ισορροπημένη και αναλογική, και λαμβάνεται υπόψη η ιδιαίτερη κατάστασή τους. Κατά την κατάρτιση των προτάσεων η Επιτροπή εργάστηκε με γνώμονα την αμεροληψία και την αλληλεγγύη.

Οι βασικές αρχές

Η δέσμη μέτρων ανταποκρίνεται στο αίτημα που απηύθυνε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Επιτροπή να υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις. Συγχρόνως, οι ηγέτες της ΕΕ κατέληξαν σε πολιτική συμφωνία σχετικά με τις αρχές που πρέπει να διέπουν τις προτάσεις.

Η Επιτροπή κατάρτισε τις προτάσεις της κατά τρόπο που τηρεί τις αρχές που έθεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Συγκεκριμένα, η μετατροπή των γενικών στόχων της ΕΕ σε συγκεκριμένους στόχους για κάθε κράτος μέλος διέπεται από την ανάγκη να διασφαλισθεί πολιτική ομοφωνία που θα προωθήσει την αλλαγή και θα μεταφέρει την άποψη της κοινής γνώμης.

Οι προτάσεις βασίζονται σε πέντε βασικές αρχές:

- Οι στόχοι πρέπει να εκπληρωθούν: για να βεβαιωθούν οι Ευρωπαίοι ότι η αλλαγή πραγματοποιείται, για να πεισθούν οι επενδυτές να προχωρήσουν σε επενδύσεις και για να αντιληφθούν οι παγκόσμιοι εταίροι της ΕΕ τη σοβαρότητα των προθέσεών της. Οι προτάσεις πρέπει, επομένως, να είναι αποτελεσματικές και επαρκώς ισχυρές, ώστε να είναι αξιόπιστες, και να προβλέπουν μηχανισμούς για την παρακολούθηση και τη διασφάλιση της τήρησης των στόχων.
- Η προσπάθεια που απαιτείται από τα διάφορα κράτη μέλη πρέπει να είναι δίκαιη. Συγκεκριμένα, ορισμένα κράτη μέλη έχουν μεγαλύτερη ευχέρεια να χρηματοδοτήσουν τις απαραίτητες επενδύσεις σε σχέση με άλλα κράτη μέλη. Οι προτάσεις πρέπει να είναι αρκετά ευέλικτες, ώστε να λαμβάνουν υπόψη τα διαφορετικά σημεία εκκίνησης των κρατών μελών, καθώς και τη διαφορετική κατάστασή τους.
- Το κόστος πρέπει να ελαχιστοποιηθεί: με ειδικό σχεδιασμό για να περιορισθεί το τίμημα της προσαρμογής για την οικονομία της ΕΕ. Το κόστος της αλλαγής και οι συνέπειες για την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή της Ένωσης πρέπει να κατέχουν εξέχουσα θέση κατά το σχεδιασμό της κατάλληλης διάρθρωσης.
- Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει και μετά το 2020, να περιορίσει ακόμα περισσότερο τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ώστε να επιτύχει το στόχο της μείωσης των παγκόσμιων εκπομπών κατά το ήμισυ έως το 2050. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να ενισχύσει την τεχνολογική ανάπτυξη και να διασφαλίσει ότι το σύστημα μπορεί να αξιοποιήσει τη νέα τεχνολογία όταν εμφανίζεται, χρησιμοποιώντας τα μέσα που διαθέτει για να ενθαρρύνει την καινοτομία και να δημιουργήσει ανταγωνιστικό προβάδισμα όσον αφορά την καθαρή ενέργεια και τις βιομηχανικές τεχνολογίες.

- Η ΕΕ πρέπει να κάνει ό,τι είναι δυνατό για να προωθήσει μια περιεκτική διεθνή συμφωνία για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Οι προτάσεις αποσκοπούν στο να δείξουν ότι η Ένωση είναι έτοιμη να αναλάβει περαιτέρω δράση στο πλαίσιο μιας διεθνούς συμφωνίας, με την αύξηση του κατώτατου στόχου για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από το 20% στο πιο φιλόδοξο 30%.

Τα μέσα για την επίτευξη των στόχων

Αναβάθμιση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών

Το ευρωπαϊκό σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ETS) έχει αποδειχθεί πρωτοπόρο μέσο στην εξεύρεση λύσης με βάση την αγορά για να δημιουργήσει κίνητρα για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Απαιτεί από τις επιχειρήσεις να παραδίδουν δικαιώματα αντίστοιχα με το επίπεδο του CO₂ που εκπέμπουν. Αυτό το «σύστημα ανώτατου ορίου και εμπορίας» με την παρούσα μορφή του σημαίνει ότι τα δικαιώματα κατανέμονται στις επιχειρήσεις από τις εθνικές κυβερνήσεις και ότι τα εθνικά σχέδια υπόκεινται στην έγκριση της Επιτροπής. Έχει αναπτυχθεί μια αγορά δικαιωμάτων εκπομπών άνθρακα, διότι οι επιχειρήσεις μπορούν να πωλούν δικαιώματα, εάν μειώσουν τις εκπομπές τους, ή να τα αγοράζουν, εάν τα δικαιώματά τους δεν επαρκούν για την κάλυψη των εκπομπών τους. Επομένως, εάν οι επιχειρήσεις επενδύσουν στη μείωση των εκπομπών, μπορούν να κερδίσουν έσοδα από την πώληση των δικαιωμάτων, ενισχύοντας συγχρόνως την καινοτομία και προωθώντας την αλλαγή εκεί όπου είναι οικονομικά αποδοτικότερη. Το σύστημα αυτό καλύπτει περίπου 10 000 βιομηχανικές μονάδες σε ολόκληρη την ΕΕ, που περιλαμβάνουν εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, διυλιστήρια πετρελαίου και χαλυβουργεία και παράγουν σχεδόν τις μισές εκπομπές CO₂ στην ΕΕ.

Ωστόσο, μια αξιολόγηση του συστήματος ETS έδειξε ότι πρέπει να ενισχυθεί και να αναβαθμιστεί για να επιτύχει τους νέους στόχους του. Ο μεγάλος αριθμός δικαιωμάτων που διανεμήθηκαν στην πρώτη φάση (2005-2007) μετρίασαν το κίνητρο που παρέχει το τωρινό σύστημα ETS. Η διάρθρωση του συστήματος ETS, με τα εθνικά συστήματα διανομής, αύξησε το κίνδυνο στρεβλώσεων όσον αφορά τον ανταγωνισμό και την εσωτερική αγορά. Το πεδίο εφαρμογής του συστήματος ETS, όσον αφορά τους τομείς της οικονομίας που καλύπτει και τα αέρια που περιλαμβάνει, έχει περιορίσει, επίσης, την ικανότητά του να προωθεί τη μείωση των εκπομπών.

Ένα βελτιωμένο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών θα βασιστεί στη θετική έως τώρα εμπειρία και θα σχεδιαστεί για να δώσει νέα ώθηση στη φιλική προς το κλίμα οικονομία:

- Το πεδίο εφαρμογής του συστήματος ETS θα επεκταθεί για να συμπεριλάβει άλλα αέρια του θερμοκηπίου εκτός από CO₂⁴, καθώς και άλλους σημαντικούς βιομηχανικούς παραγωγούς εκπομπών. Για να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος, οι βιομηχανικές μονάδες που εκπέμπουν λιγότερο από 10 000 τόνους CO₂ δεν είναι αναγκαίο να συμμετέχουν στο σύστημα ETS, εφόσον έχουν λάβει ανάλογα μέτρα για να διασφαλισθεί ότι συμβάλλουν επαρκώς στις προσπάθειες μείωσης.

⁴ N₂O από παραγωγή οξέος και εκπομπές PFC από τον τομέα του αλουμινίου.

- Ένα εναρμονισμένο σύστημα ETS που θα καλύπτει ολόκληρη την Ένωση θα είναι καταλληλότερο για την εσωτερική αγορά, με κοινούς κανόνες που θα διασφαλίζουν ισότιμους όρους ανταγωνισμού. Τα εθνικά σχέδια κατανομής θα αντικατασταθούν από δημοπράτηση ή δωρεάν κατανομή με ενιαίους κανόνες για ολόκληρη την ΕΕ. Οι κατανομές που θα διατίθενται στην αγορά θα μειώνονται σε ετήσια βάση, ώστε να υπάρξει δυνατότητα μείωσης των εκπομπών που καλύπτονται από το σύστημα ETS κατά 21% από τα επίπεδα του 2005 έως το 2020.

Ο τομέας της ηλεκτρικής ενέργειας, που αντιπροσωπεύει μεγάλο τμήμα των εκπομπών, θα υπόκειται πλήρως σε δημοπράτηση από την έναρξη του νέου καθεστώτος το 2013. Οι περισσότεροι άλλοι βιομηχανικοί τομείς, καθώς και οι αερομεταφορές, θα υποβάλλονται σε διαδικασία δημοπράτησης σταδιακά μέχρις ότου φθάσουν, το 2020, και τίθενται σε πλήρη δημοπράτηση.

Η δημοπράτηση θα πραγματοποιείται από τα κράτη μέλη και τα έσοδα θα καταλήγουν στα ταμεία των κρατών μελών. Ωστόσο, οι δημοπρασίες θα είναι ανοικτές: κάθε φορέας της ΕΕ θα μπορεί να αγοράσει δικαιώματα σε κάθε κράτος μέλος. Η διαδικασία της δημοπράτησης θα αποφέρει σημαντικά έσοδα στα κράτη μέλη, τα οποία θα ενισχύσουν τη διαδικασία προσαρμογής σε μια οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, θα στηρίζουν την Ε&Α και την καινοτομία σε τομείς όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα, θα βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες και τα λιγότερα εύπορα κράτη να επενδύσουν στην ενεργειακή αποδοτικότητα. Τα κράτη μέλη πρέπει να δεσμευτούν ότι θα χρησιμοποιήσουν τουλάχιστον το 20% των εσόδων από τη δημοπράτηση για το σκοπό αυτό.

- Σύμφωνα με το πρωτόκολλο του Κιότο, οι εκβιομηχανισμένες χώρες μπορούν να υλοποιήσουν μέρος των δεσμεύσεών τους για μείωση των εκπομπών επενδύοντας σε σχέδια για μείωση των εκπομπών σε υπερπόντιες περιοχές, και ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, με το μηχανισμό καθαρής ανάπτυξης⁵. Με αυτόν τον τρόπο υπάρχει το πλεονέκτημα ότι τηρούνται οι υποχρεώσεις για μείωση των εκπομπών με χαμηλότερο κόστος, καθώς και ότι προωθείται η μεταφορά τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι μηχανισμοί καθαρής ανάπτυξης έχουν αποδείξει την αποτελεσματικότητά τους όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών και παρέχουν πρόσβαση σε επιλογές περισσότερο αποδοτικές από οικονομική άποψη σε σχέση με αυτές που συνήθως διαθέτει η Ευρώπη. Ωστόσο, η υπερβολική χρήση των εν λόγω μηχανισμών περιλαμβάνει τον κίνδυνο ότι μπορεί να περιορίσει την αποτελεσματικότητα του συστήματος ETS με την αύξηση της παροχής πιστώσεων. Αυτό θα είχε ως συνέπεια τον περιορισμό της ζήτησης δικαιωμάτων και των κινήτρων για τις κυβερνήσεις και τις επιχειρήσεις να προωθήσουν τη μείωση των εκπομπών στη χώρα τους. Επίσης, μπορεί να περιορίσει τη δυνατότητα του συστήματος ETS να δράσει ως κινητήρια δύναμη για την επίτευξη του στόχου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

⁵ Η κοινή εκτέλεση ισχύει επίσης για την κάλυψη σχεδίων σε άλλες εκβιομηχανισμένες χώρες που έχουν θέσει τους στόχους του Κιότο.

Στο πλαίσιο του νέου συστήματος ETS, οι επιχειρήσεις θα εξακολουθούν να έχουν πρόσβαση σε μηχανισμούς καθαρής ανάπτυξης, αλλά η χρήση των πιστώσεων που επιτρέπουν αυτοί οι μηχανισμοί θα περιορίζεται στα επίπεδα που ισχύουν την τρέχουσα περίοδο του συστήματος ETS. Με αυτόν τον τρόπο θα υπάρχει περιθώριο για αύξηση της πρόσβασης σε αυτόν το μηχανισμό, σε περίπτωση υπογραφής διεθνούς συμφωνίας, η οποία θα διαδραματίσει κεντρικό ρόλο όσον αφορά τη δυνατότητα της ΕΕ να μεταθέσει γρήγορα το στόχο της μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου στο 30%. Η ελεύθερη πρόσβαση στο συγκεκριμένο μηχανισμό θα αποτελέσει, επίσης, κίνητρο για τις τρίτες χώρες για να υπογράψουν μια διεθνή συμφωνία, χάρη στην οποία θα μπορούν να προσβλέπουν σε εισροή ευρωπαϊκών επενδύσεων και τεχνολογίας.

Μείωση των αερίων του θερμοκηπίου έξω από το πλαίσιο του συστήματος ETS

Δεδομένου ότι το αναθεωρημένο σύστημα ETS θα καλύπτει λιγότερες από τις μισές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, είναι αναγκαίο ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο, ώστε οι εθνικές δεσμεύσεις να καλύπτουν τις εκπομπές που απομένουν, σε τομείς όπως τα κτίρια, οι μεταφορές, η γεωργία, τα απόβλητα και οι βιομηχανικές μονάδες που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο του συστήματος ETS. Στόχο για τους συγκεκριμένους τομείς αποτελεί η μείωση των εκπομπών κατά 10% σε σχέση με τα επίπεδα του 2005, με ειδικούς στόχους για ορισμένα κράτη μέλη. Ως ένα βαθμό θα προωθείται από τα μέτρα της ΕΕ, όπως αυστηρότερους κανόνες για τις εκπομπές CO₂ από αυτοκίνητα και καύσιμα, και κανόνες σε επίπεδο ΕΕ που θα προάγουν την ενεργειακή αποδοτικότητα· ωστόσο τα κράτη μέλη θα είναι ελεύθερα να αποφασίσουν πού θα εστιάσουν τις προσπάθειές τους και ποια μέτρα να εφαρμόσουν για να επιφέρουν την αλλαγή. Τα κράτη μέλη θα έχουν, επίσης, πρόσβαση σε πιστώσεις του μηχανισμού καθαρής ανάπτυξης που θα καλύπτουν σχεδόν το ένα τρίτο της προσπάθειάς τους για μείωση.

Μια νέα εποχή για την ανανεώσιμη ενέργεια

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην ανανεώσιμη ενέργεια. Η επιλογή των ηγετών της ΕΕ να καθορίσουν ένα συγκεκριμένο στόχο για ολόκληρη την ΕΕ, τον οποίο στήριξαν με ακριβείς εθνικούς στόχους, σημαίνει ότι αναγνώρισαν την ειδική συνεισφορά της ανανεώσιμης ενέργειας στην επίτευξη του διττού στόχου της μείωσης των εκπομπών και της ενίσχυσης της ενεργειακής ασφάλειας. Σήμερα το μερίδιο της ανανεώσιμης ενέργειας στην τελική κατανάλωση ενέργειας στην ΕΕ είναι 8,5%. Είναι αναγκαία η αύξηση κατά 11,5% κατά μέσο όρο για να επιτευχθεί ο στόχος του 20% το 2020. Αυτό θα απαιτήσει σημαντική προσπάθεια για επενδύσεις σε ολόκληρη την Ένωση, αλλά οι σχετικές δαπάνες θα μειωθούν, διότι άλλοι παραγωγοί ενέργειας αντιμετωπίζουν το κόστος των δικαιωμάτων του συστήματος ETS και τις αυξανόμενες τιμές του πετρελαίου και του φυσικού αερίου.

Τα κράτη μέλη έχουν διάφορες δυνατότητες όσον αφορά την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και οι προσπάθειες που απαιτούνται για να αυξηθεί το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο 20% της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας στην ΕΕ θα διαφέρουν αναγκαστικά μεταξύ των κρατών μελών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διατύπωσε ορισμένες παρατηρήσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό των εθνικών στόχων. Οι στόχοι πρέπει να είναι δίκαιοι και να λαμβάνουν υπόψη τα διάφορα σημεία εκκίνησης και τις δυνατότητες των χωρών, μεταξύ άλλων το υφιστάμενο επίπεδο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τον ενεργειακό συνδυασμό, καθώς και τις τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Η πρόταση της Επιτροπής βασίζεται σε μία μεθοδολογία σύμφωνα με την οποία τη μισή επιπρόσθετη προσπάθεια θα τη μοιράζονται ισότιμα μεταξύ τους τα κράτη μέλη. Η άλλη μισή θα διαμορφώνεται σύμφωνα με το κατά κεφαλή ΑΕγχΠ. Επιπλέον, οι στόχοι τροποποιούνται, ώστε να συμπεριλάβουν το μέρος των προσπαθειών το οποίο έχουν ήδη καταβάλει τα κράτη μέλη που έχουν επιτύχει κάποια αύξηση όσον αφορά το μερίδιο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που τους αντιστοιχεί τα τελευταία χρόνια. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία κατανομής, σε συνδυασμό με ένα νέο μηχανισμό ευελιξίας, σημαίνει ότι έχει τηρηθεί πλήρως η εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Οι επιλογές για την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Ορισμένα κράτη έχουν δυνατότητες όσον αφορά την αιολική ενέργεια, ενώ άλλα όσον αφορά την ηλιακή ενέργεια ή τη βιομάζα. Τα κράτη μέλη είναι τα πλέον κατάλληλα να επιλέξουν τις πηγές ενέργειας στις οποίες θα δώσουν έμφαση. Ωστόσο, δεδομένου ότι απαιτείται πολύς χρόνος μέχρι να αναπτυχθούν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ότι οι επενδυτές αναζητούν σιγουριά, είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να έχουν μια σαφή εικόνα ως προς το πού θέλουν δράσουν. Το κάθε κράτος μέλος θα θέσει σε εφαρμογή ένα εθνικό σχέδιο δράσης, που θα καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο σκοπεύει να επιτύχει τους στόχους του και θα προβλέπει την αποτελεσματική παρακολούθηση της προόδου. Χρειάζεται ειδική προσπάθεια για την επίτευξη μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και μεγαλύτερης ασφάλειας όσον αφορά τον ενεργειακό εφοδιασμό στον τομέα των μεταφορών, γι' αυτόν το λόγο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επέλεξε να καθορίσει ένα συγκεκριμένο ελάχιστο στόχο για τα αειφόρα βιοκαύσιμα που θα αντιστοιχεί στο 10% της συνολικής κατανάλωσης βενζίνης και πετρελαίου ντίζελ.

Επίσης, το κόστος αξιοποίησης των δυνατοτήτων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ποικίλλει. Ορισμένες επενδύσεις μπορούν να αποδώσουν γρήγορα και να είναι εμπορικά βιώσιμες, αλλά, καθώς οι επιλογές αυτές εξαντλούνται, οι επενδύσεις πρέπει να στραφούν σε πιο δαπανηρές επιλογές. Συγχρόνως, καθώς ο όγκος παραγωγής θα αυξάνεται, το κόστος παραγωγής θα μειώνεται. Γι' αυτόν το λόγο τα κράτη μέλη χρειάζονται ένα βαθμό ευελιξίας. Εφόσον τηρείται ο γενικός στόχος της ΕΕ, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συνεισφέρουν στηρίζοντας τη γενική προσπάθεια της Ευρώπης όσον αφορά την ανανεώσιμη ενέργεια και όχι απαραίτητα εντός των συνόρων τους: εάν τα κράτη μέλη μπορούν να επιτύχουν τους στόχους τους συμβάλλοντας στην ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε άλλο κράτος μέλος, μπορούν να μειώσουν τις δαπάνες συμμόρφωσης και ταυτοχρόνως να παρέχουν στο άλλο κράτος μέλος ένα χρήσιμο επιπλέον εισόδημα. Περισσότερο από ευρωπαϊκή παρά από εθνική άποψη, τα παραπάνω σημαίνουν ότι οι επενδύσεις θα στραφούν προς τα εκεί όπου η ανανεώσιμη ενέργεια μπορεί να παράγεται με τον πιο αποδοτικό τρόπο στην ΕΕ και ότι μπορούν να εξοικονομηθούν από 2 έως 8 δισεκατομμύρια ευρώ από το συνολικό κόστος για την επίτευξη του στόχου.

Η συγκεκριμένη επένδυση σε άλλο κράτος μέλος δεν απαιτεί φυσική μεταφορά των πόρων, που αντιμετωπίζουν γεωγραφικά και τεχνικά εμπόδια. Μπορεί να πραγματοποιηθεί με μεταβιβάσιμες εγγυήσεις προέλευσης (απόδειξη ότι έχει παραχθεί ανανεώσιμη ενέργεια). Η πρόταση θα δημιουργήσει αυτά τα μέσα για να χρησιμοποιηθούν παράλληλα με τα υφιστάμενα εθνικά καθεστώτα στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Με αυτόν τον τρόπο θα επιτευχθεί ο γενικός στόχος με όσο το δυνατό αποδοτικότερο οικονομικά τρόπο.

Κάθε επέκταση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας απαιτεί, επίσης, την προσαρμογή του παραδοσιακού κανονιστικού πλαισίου για τη συμβατική ενέργεια: πρέπει να καταργηθούν τα περιττά, κανονιστικά και διοικητικά εμπόδια, καθώς και τα εμπόδια σχεδιασμού. Η πρόταση επιδιώκει να εγγυηθεί το κατάλληλο περιβάλλον στο οποίο θα ευδοκιμήσουν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Τέλος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποστήριξε, επίσης, ένα διαφορετικό ελάχιστο στόχο για το μερίδιο των αειφόρων βιοκαυσίμων για τις μεταφορές στην ΕΕ. Παρόλο που τα βιοκαύσιμα αποτελούν το μοναδικό βιώσιμο εναλλακτικό καύσιμο μεταφορών για το προβλέψιμο μέλλον, η αύξησή τους απαιτεί τη θέσπιση κριτηρίων για την περιβαλλοντική αειφορία τους. Το προτεινόμενο καθεστώς περιλαμβάνει ελάχιστα κριτήρια για την απόδοση των βιοκαυσίμων ως προς τα αέρια του θερμοκηπίου, τα οποία πρέπει να γίνουν σεβαστά όσον αφορά τα βιοκαύσιμα που χρησιμοποιούνται για να τηρηθεί ο στόχος του 10%. Κατά παρόμοιο τρόπο, το καθεστώς καθορίζει δεσμευτικά κριτήρια για τη βιοποικιλότητα και απαγορεύει ορισμένα είδη αλλαγών στη χρήση γης. Όταν εγκριθεί, θα αποτελεί το πιο εκτενές σύστημα στο είδος του που θα έχει καθιερωθεί, μοναδικό σε ολόκληρο τον κόσμο, και θα ισχύει το ίδιο τόσο για τα βιοκαύσιμα εγχώριας παραγωγής, όσο και για τα εισαγόμενα. Οι κανόνες έχουν ζωτική σημασία για να διασφαλιστεί ότι τα περιβαλλοντικά οφέλη της χρήσης βιοκαυσίμων είναι περισσότερα από τα τυχόν περιβαλλοντικά μειονεκτήματα. Συγχρόνως, η Επιτροπή δεσμεύεται να προωθήσει σε όλες τις πολιτικές της την ταχεία ανάπτυξη των βιοκαυσίμων δεύτερης γενιάς. Θα παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στην αγορά και τις επιπτώσεις τους στα τρόφιμα, τις ζωοτροφές, την ενέργεια και τις άλλες βιομηχανικές χρήσεις της βιομάζας και θα αναλάβει την κατάλληλη δράση, εάν χρειαστεί.

Ο ρόλος της ενεργειακής αποδοτικότητας

Ο στόχος της ΕΕ να εξοικονομήσει το 20% της κατανάλωσης ενέργειας έως το 2020 με την ενεργειακή αποδοτικότητα αποτελεί σημαντικό μέρος της προσπάθειας. Θα εξοικονομήσει περίπου 100 δισεκατομμύρια ευρώ για την ΕΕ και θα περιορίσει τις εκπομπές σχεδόν κατά 800 εκατομμύρια τόνους ανά έτος. Πρόκειται για έναν από τους βασικούς τρόπους με τους οποίους μπορεί να πραγματοποιηθεί η μείωση των εκπομπών CO₂.

Οι μεταφορές, ο κτιριακός τομέας και η αποδοτικότερη παραγωγή ενέργειας, η διαβίβαση και η κατανομή προσφέρουν ευκαιρίες που πρέπει να προωθηθούν με συνδυασμό νομοθεσίας και ενημέρωσης, καθώς και με το κίνητρο να αποφευχθούν οι επιπτώσεις του αυξανόμενου ενεργειακού κόστους για τους καταναλωτές. Τα πρότυπα προϊόντων μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να επιτύχουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα όσον αφορά ένα μεγάλο φάσμα προϊόντων, από τηλεοράσεις έως αυτοκίνητα και από συστήματα θέρμανσης έως τον οδικό φωτισμό. Η καλύτερη σήμανση των προϊόντων ήδη σημαίνει ότι το 75% των προϊόντων με σήμανση που αγοράζονται ανήκουν στην κατηγορία «Α». Αυτή η εξοικονόμηση συνεπάγεται περισσότερες δυνατότητες για τα νοικοκυριά να αντιμετωπίσουν τις αυξανόμενες ενεργειακές τιμές, και περισσότερες επενδύσεις στην τεχνολογία και την απασχόληση. Ωστόσο, η προσπάθεια για να επιτευχθεί ο στόχος του 20% όσον αφορά την ενεργειακή αποδοτικότητα απαιτεί μεγάλη δέσμευση σε όλα τα επίπεδα τόσο από τις δημόσιες αρχές και τους οικονομικούς φορείς, όσο και από τους πολίτες.

Την τελευταία δεκαετία, η τεχνολογία έχει αναπτυχθεί ραγδαία. Οι τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καθιστούν την αιολική και την ηλιακή ενέργεια εμπορικά βιώσιμες περισσότερο από ποτέ. Η ενεργειακή αποδοτικότητα ενσωματώνεται πλέον σε προϊόντα, από τους λιγότερο σημαντικούς ηλεκτρικούς λαμπτήρες έως τα πιο εξελιγμένα μηχανήματα παραγωγής. Ωστόσο, αυτή η διαδικασία πρέπει να επιταχυνθεί για να επιτευχθούν οι στόχοι της Ευρώπης όσον αφορά το κλίμα και την ενέργεια και για να αξιοποιηθούν πλήρως οι εμπορικές δυνατότητες αυτών των τεχνολογιών. Το στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών⁶ της ΕΕ θα κάνει χρήση των μέσων της ΕΕ για να συμβάλει στη διατήρηση της ηγετικής θέσης της Ευρώπης όσον αφορά τις αιεφόρους τεχνολογίες. Η κλιματική αλλαγή και η ενέργεια προβλέπεται ότι θα αποτελέσουν πιθανόν τους πρώτους τομείς όπου θα εστιάσει την προσοχή του το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η δέσμευση και αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα (CCS). Τα ορυκτά καύσιμα θα παραμείνουν η πρωταρχική πηγή ενέργειας παγκοσμίως για πολλές δεκαετίες ακόμα. Τα αποθέματα άνθρακα θα είναι αναγκαία για την παροχή ενέργειας στην Ευρώπη και για την κάλυψη της τεράστιας αύξησης της ενεργειακής ζήτησης που ήδη παρατηρείται σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες. Αλλά ο στόχος να μειωθούν κατά το ήμισυ, έως το 2050, οι παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου του 1990 δεν θα επιτευχθεί ποτέ, εκτός εάν οι ενεργειακές δυνατότητες του άνθρακα μπορούν να αξιοποιηθούν χωρίς να προκαλέσουν αύξηση των εκπομπών. Γι' αυτόν το λόγο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στήριξε την αρχική δράση να γίνει η CCS η τεχνολογία που θα επιλεγεί για τους νέους σταθμούς παραγωγής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της ίδρυσης έως και 12 σταθμών επίδειξης έως το 2015.

Είναι απαραίτητη η ευρωπαϊκή νομοθεσία για να παράσχει το κατάλληλο πλαίσιο για τη λειτουργία της CCS στην εσωτερική αγορά και για να εκτιμηθούν τα οφέλη της CCS για το σύστημα ETS. Αυτό αποτελεί σημαντικό μέρος ενός συνόλου: οι επενδυτές της CCS μπορούν να γνωρίζουν σαφώς ότι εξοικονομούν το κόστος των δικαιωμάτων του συστήματος ETS που αντιμετωπίζουν οι ανταγωνιστές τους και ότι εφαρμόζονται τα κατάλληλα μέτρα ασφαλείας που θα δικαιολογούν τη μακροχρόνια επένδυση. Θα συσταθεί μια ευρωπαϊκή βιομηχανική πρωτοβουλία για να συγκεντρώσει τους κύριους φορείς και να δώσει συνεκτική ώθηση στη νέα τεχνολογία.

⁶ Ευρωπαϊκό στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών: Η πορεία προς τις χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα COM(2007) 723, 22.11.2007.

Ωστόσο, το ζήτημα παραμένει ότι, για να δρομολογηθεί η χρηματοδότηση των σταθμών επίδειξης και η εμπορική αξιοποίησή τους, είναι αναγκαίες σημαντικές επενδύσεις της τάξεως δεκάδων δισεκατομμυρίων ευρώ. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει δυνατότητα σημαντικής χρηματοδότησης από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, οι μοναδικές πιθανές πηγές για τη συγκεκριμένη επένδυση είναι οι συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα που χρηματοδοτούνται κυρίως από τους εθνικούς προϋπολογισμούς και τις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα. Για τις κυβερνήσεις, το εισόδημα που παρέχει η δημοπράτηση των δικαιωμάτων του συστήματος ETS αποτελεί μια προφανή πηγή εσόδων για το σκοπό αυτό. Για τον ιδιωτικό τομέα, η στροφή προς τη CCS είναι αναπόφευκτη και προσφέρει πραγματικό εμπορικό όφελος στους παραγωγούς ενέργειας που είναι προετοιμασμένοι να εισέλθουν νωρίς σε αυτή την αγορά. Ωστόσο, όσο αργότερα αρχίσει αυτή η διαδικασία, τόσο περισσότεροι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής θα αναγκαστούν να δουν την επιλογή της υποχρεωτικής εφαρμογής της τεχνολογίας CCS ως τον μόνο τρόπο προόδου.

Η πραγματοποίηση της αλλαγής

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει διερευνήσει διάφορες επιλογές και έχει διαμορφώσει διάφορα σενάρια, αλλά κατευθυντήρια αρχή υπήρξε η ανάγκη να αναπτυχθεί μια προσέγγιση που περιορίζει τις δαπάνες που αντιμετωπίζει η οικονομία της ΕΕ κατά τη διαδικασία της αλλαγής, ώστε να διασφαλισθεί ότι είναι συμβατή με την προσέγγιση της στρατηγικής της Λισσαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Θα ήταν άσκοπο να ισχυριστούμε ότι η αλλαγή στην κλίμακα που προβλέπεται δεν απαιτεί οικονομική προσπάθεια. Ωστόσο, η Επιτροπή θεωρεί ότι με το σωστό σχεδιασμό το κόστος μπορεί να διατηρηθεί κάτω από το 0,5% του ΑΕγχΠ ανά έτος έως το 2020. Με αυτόν τον τρόπο υπάρχει μεγαλύτερο περιθώριο για ευημερία και ανάπτυξη σε σχέση με το τίμημα της απραξίας.

Για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ με το μικρότερο δυνατό κόστος, οι προτάσεις της Επιτροπής βασίζονται στην εμπειρία του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών και αφήνουν την αγορά να καθοδηγεί όσο το δυνατό περισσότερο. Επίσης, διατηρεί τη μέγιστη δυνατή ευελιξία για τις εθνικές αποφάσεις στο πλαίσιο των περιορισμών που θέτουν οι ειδικοί εθνικοί στόχοι.

- Το μελλοντικό σύστημα ETS θα διασφαλίσει ένα αρκετά υψηλό τίμημα, ώστε οι εταιρείες να έχουν ισχυρό εμπορικό συμφέρον να αποφύγουν το κόστος των δικαιωμάτων ETS.
- Η δημοπράτηση των δικαιωμάτων ETS θα ευνοήσει τις πιο αποδοτικές εγκαταστάσεις.
- Για τη μείωση των εκπομπών που δεν υπάγονται στο σύστημα ETS, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να ακολουθήσουν διαφορετικές στρατηγικές για να πετύχουν τις μειώσεις που τους αναλογούν, σύμφωνα με την κατάσταση στην οποία βρίσκεται κάθε κράτος μέλος.

- Τα κράτη μέλη πρέπει να είναι ελεύθερα να καθορίσουν τον ενεργειακό συνδυασμό τους⁷ και να προωθήσουν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με διάφορους τρόπους. Η εισαγωγή του συστήματος που επιτρέπει στα κράτη μέλη να συμπληρώσουν τους στόχους τους για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε συνεργασία με άλλα κράτη μέλη παρέχει τη δυνατότητα στις εθνικές αρχές να επιλέξουν πόσο θα προωθήσουν την εγχώρια παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας.
- Η κρατική ενίσχυση μπορεί να χρησιμοποιηθεί νόμιμα για να προωθηθεί ο πολιτικός στόχος της μείωσης των εκπομπών και της αύξησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ωστόσο, η χρήση αυτής της κρατικής ενίσχυσης πρέπει να επιτυγχάνει τη σωστή ισορροπία μεταξύ της γενναιοδωρης στήριξης των ενισχύσεων με στόχο την περιβαλλοντική προστασία και της διατήρησης του ανταγωνισμού. Ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός είναι αναγκαίος για την καλή λειτουργία των μέσων που βασίζονται στην αγορά. Οι νέες κατευθυντήριες γραμμές για την κρατική ενίσχυση θα παρέχουν ένα πλαίσιο που θα καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν την ενίσχυση για την προώθηση υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένου του τομέα της ενέργειας. Η κρατική ενίσχυση μπορεί να αντισταθμίζει την αδυναμία της αγοράς να αντανakλά το κόστος για το περιβάλλον, αλλά και να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να εφαρμόζουν διαδικασίες πιο φιλικές προς το περιβάλλον ή να επενδύουν σε πιο οικολογικές τεχνολογίες. Οι νέες κατευθυντήριες γραμμές αναγνωρίζουν συγκεκριμένα ότι η κρατική ενίσχυση μπορεί να δικαιολογείται σε περίπτωση που το υψηλότερο κόστος παραγωγής εμποδίζει την είσοδο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αγορά. Επιτρέπουν πλήρη στήριξη, ώστε οι πηγές ανανεώσιμης ενέργειας να γίνουν εμπορικά βιώσιμες. Επίσης, προσφέρουν τη δυνατότητα να ληφθεί υπόψη η κρατική ενίσχυση για τη δέσμευση και αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα και παρέχουν ασφάλεια δικαίου στα συστήματα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών.

Οι ιδιαίτερες ανάγκες των ενεργοβόρων επιχειρήσεων

Οι ενεργοβόρες επιχειρήσεις αποτελούν σημαντικό μέρος του οικονομικού ιστού της ΕΕ. Θα αντιμετωπίσουν ιδιαίτερες δυσκολίες κατά τη μετάβαση σε μια φιλική προς το κλίμα οικονομία. Εκτός από το αυξανόμενο κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος, οι εν λόγω επιχειρήσεις, ως σημαντικές πηγές εκπομπών, θα συμμετέχουν, υπό κανονικές συνθήκες, στη δημοπράτηση για τα δικαιώματα ETS: μια επιπρόσθετη δαπάνη που δεν θα αντιμετωπίζουν οι ανταγωνιστές τους σε χώρες όπου δεν θα υπάρχουν μέτρα για χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Εκτός από τις επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και την απασχόληση, επιφυλάσσει κινδύνους όσον αφορά το ότι η παραγωγή και η επακόλουθη ρύπανση απλώς μετακινούνται σε χώρες που δεν διαθέτουν πολιτικές για χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Ανησυχία εξέφρασαν ορισμένοι ενεργοβόροι τομείς όπως οι βιομηχανίες σιδηρούχων και μη σιδηρούχων μετάλλων, χαρτοπολτού και χαρτιού, και ορυκτών. Η επίπτωση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας σε ορισμένους τομείς επισημάνθηκε επίσης και θα πρέπει να εξεταστεί όταν αιτιολογηθεί δεόντως.

⁷ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τον Μάρτιο του 2007, υπενθύμισε ότι η ενεργειακή πολιτική για την Ευρώπη θα «σεβασθεί πλήρως την επιλογή ενεργειακού συνδυασμού των κρατών μελών» και επιβεβαίωσε ότι «εναπόκειται στο κάθε κράτος μέλος να αποφασίσει κατά πόσον θα βασισθεί στην πυρηνική ενέργεια....αυτό πρέπει να γίνει με παράλληλη βελτίωση της πυρηνικής ασφάλειας και της διαχείρισης των ραδιενεργών αποβλήτων».

Μια συνολική διεθνής συμφωνία θα ήταν ένας τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος. Ωστόσο, ελλείψει τέτοιας συμφωνίας, ή σημαντικής μονομερούς δράσης από ανταγωνιστές σε ενεργοβόρους τομείς, η ΕΕ πρέπει να αναλάβει δράση για να διασφαλίσει ισότιμους όρους ανταγωνισμού.

Οι προτάσεις, επομένως, προβλέπουν διατάξεις που θα επιτρέπουν την ανάληψη δράσης. Η ανάγκη για ανάληψη δράσης θα καθοριστεί με βάση ορισμένα κριτήρια από την τήρηση των οποίων θα καθίσταται σαφές ότι οι επιπρόσθετες δαπάνες δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν χωρίς σημαντική απώλεια ενός μεριδίου της αγοράς προς όφελος ανταγωνιστών με μεγαλύτερα επίπεδα εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα εκτός της ΕΕ. Οι τομείς που θα πληρούν τα εν λόγω κριτήρια θα λάβουν ένα μέρος ή και το σύνολο των δικαιωμάτων ETS χωρίς χρέωση. Στη συνέχεια, θα ακολουθήσει αξιολόγηση σχετικά με τις επιπτώσεις των διεθνών διαπραγματεύσεων, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε προτάσεις, όπως η προσαρμογή της αναλογίας των δωρεάν δικαιωμάτων ή η απαίτηση να συμμετέχουν οι εισαγωγείς στις δημοπρατήσεις ETS για να αγοράζουν δικαιώματα μαζί με τους Ευρωπαίους ανταγωνιστές, εφόσον ένα τέτοιο σύστημα είναι συμβατό με τις δεσμεύσεις στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

Η επενδυτική ικανότητα

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε ότι οι προτάσεις είναι πολύ φιλόδοξες και θα απαιτούν πολλά από τα κράτη μέλη. Επομένως, η Επιτροπή αξιολόγησε με προσοχή τις οικονομικές επιπτώσεις των προτάσεων με βάση τη δυνατότητα κάθε κράτους μέλους να προβεί στις απαιτούμενες επενδύσεις. Δεδομένου ότι το συνολικό κόστος για την ευρωπαϊκή οικονομία υπολογίζεται σχεδόν σε 0,5% του ΑΕγχΠ έως το 2020, η Επιτροπή πιστεύει ότι κανένα κράτος μέλος δεν είναι αναγκαίο να πραγματοποιήσει επένδυση που αποκλίνει σημαντικά από αυτόν το γενικό μέσο όρο. Στο πλαίσιο αυτό, οι ειδικές απαιτήσεις για κάθε κράτος μέλος τροποποιήθηκαν, ώστε να προβλέπουν ένα ρεαλιστικό επίπεδο επενδύσεων για τα οικονομικά ασθενέστερα κράτη μέλη. Η τροποποίηση αυτή έχει επιπτώσεις σε τρεις διαφορετικές πτυχές των προτάσεων:

- Τους εθνικούς στόχους που τέθηκαν για μείωση των αερίων του θερμοκηπίου εκτός πλαισίου του συστήματος ETS.
- Τους εθνικούς στόχους που τέθηκαν για το μερίδιο της ενεργειακής κατανάλωσης της ΕΕ που πρέπει να καλύπτεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- Τα δικαιώματα δημοπράτησης στο πλαίσιο του συστήματος ETS, με κατανομή των δικαιωμάτων δημοπράτησης η οποία επεκτείνεται για να αυξηθεί το μερίδιο των οικονομικά ασθενέστερων κρατών μελών.

Η προσέγγιση αυτή θα δώσει τη δυνατότητα σε όλα τα κράτη μέλη να ανταποκριθούν σε ρεαλιστικούς και εφικτούς στόχους. Θα καλέσει τα κράτη μέλη να καταβάλουν μεγάλη προσπάθεια. Ωστόσο, προσφέρει την ευκαιρία να πραγματοποιηθεί η φιλοδοξία της Ευρώπης να μετατραπεί σε οικονομία πραγματικά φιλική προς το κλίμα.

Συμπέρασμα

Η Ευρώπη του 2050 θα είναι πολύ διαφορετική. Αυτό θα είναι περισσότερο προφανές στον τρόπο με τον οποίο καλύπτουμε τις ενεργειακές μας ανάγκες και στο σεβασμό που δείχνουμε στον κόσμο γύρω μας. Το όραμα αυτό εμπνέει σήμερα πολλούς Ευρωπαίους. Οι άνθρωποι αναγνωρίζουν ότι υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι ζωής που σημαίνει ότι οι Ευρωπαίοι μπορούν συνεχίσουν στο δρόμο της ανάπτυξης και της απασχόλησης, ενώ ηγούνται των προσπαθειών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Υπάρχουν, επίσης, νέες ευκαιρίες, νέες τεχνολογίες, τις οποίες η Ευρώπη έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει, και νέα επιχειρηματικά ανοίγματα για τους κατασκευαστές και τους προμηθευτές.

Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προετοιμάζουν την Ευρώπη γι' αυτό το μέλλον. Επιδιώκουν να παράσχουν το πλαίσιο και τα κίνητρα για την πραγματοποίηση των πολιτικών φιλοδοξιών που διατύπωσε η Ευρωπαϊκή Ένωση την άνοιξη του 2007 και οι οποίες επιβεβαιώθηκαν στη διάσκεψη του Μπαλί. Κατέχουν κεντρική θέση στις προσπάθειες της Ευρώπης να εκσυγχρονίσει την οικονομία της για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του 21ου αιώνα.